

Nummer 4 år 2024

1988

Nr 148

2024

<i>Ordförandens ruta.....</i>	<i>3</i>
<i>Beredskapen.....</i>	<i>4</i>
<i>Vilken besvikelse!</i>	<i>6</i>
<i>Vilken lycka!</i>	<i>7</i>
<i>Anna Beck.....</i>	<i>8</i>
<i>En annorlunda semesterdag!</i>	<i>9</i>
<i>Gubben i fönstret</i>	<i>10</i>
<i>Vi gjorde det igen</i>	<i>11</i>
<i>Hej alla barn!.....</i>	<i>11</i>
<i>Äppelskörd på Wassdrågen</i>	<i>12</i>
<i>Bobinfabriken på Utterud, uppgång och fall.</i>	<i>14</i>
<i>Livet är ett mysterium</i>	<i>17</i>
<i>FFF:s besök på Svenska Rayon Museum i Vålberg.</i>	<i>18</i>
<i>Pumptrack.....</i>	<i>21</i>
<i>Vår moderna tid.....</i>	<i>22</i>
<i>Bastun i Fagerås Bygdegård.....</i>	<i>22</i>

Frykpostens vinternummer 2024

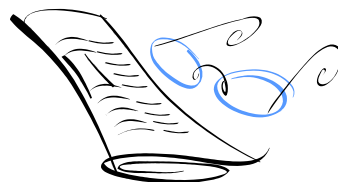
FFF har som målsättning att tillvarata Frykerudsbornas intressen. Det är en politiskt och religiöst obunden förening.

Den finansieras genom medlemsavgifter. I samarbete med de lokala byalagen vill vi verka för en levande landsbygd, där det skall finnas en tillfredsställande service. FFF försöker att sprida kunskap om vår lokala historia och utveckla den lokala turismen. I tidningen Frykposten som delas ut kostnadsfritt till alla hushåll i Frykerud fyra gånger per år, vill vi sprida information om vad som händer i Frykerud.

Frykposten ges ut i

Mars, vårnummer	10/2
Juni, sommarnummer	10/5
September, höstnummer	10/8
December, vinternummer	4/11

Manusstopp

Adressen till redaktionen är:

Karl Evert Evertsson, Sannerudsgatan 35C, 665 30 KIL 070-538 94 59

Kerstin Wallin Där Nole Römyren 665 93 KIL

Ansvarig utgivare: Georg Forsberg, e-post: georg.forsberg@kil.se

E-post till redaktionen: stormyr@telia.com Hemsida: www.frykerud.se

FFF: styrelse

Ordförande	Georg Forsberg
Kassör	Kerstin Wallin
Sekreterare:	Ingrid Lööv
Ledamöter:	Kenneth Bengtsson, Leif Albinsson, Kerstin Strand, Ingmari Johannesson, Stig Larsson.

Medlemsavgiften är 100 kronor för ensamstående och 200 kronor för en familj. Medlemmar bosatta utanför Frykerud får tidningen per post och betalar 250 kronor. Stöd oss med din medlemsavgift till plusgirokonto 63 59 04-6 och skriv namn och adress. Spara kvittot, det gäller som medlemskort. Alla är välkomna med material till Frykposten. För specialannonser i Frykposten tillämpas sponsoravgift.

Ordförandens ruta

I skrivande stund kan jag i ena ögonvrån genom fönstret skymta en passkytt från Torestadjaktlaget. Han sitter som väl är i lå för de västliga stormvindarna, på grannen John Lysanders mark. Såten genom Gunnarsbytorp verkar ge mager utdelning men enligt Berndt Björkman och fler älgjägare upplevs älgtillgången större i år jämfört med ifjol. Man ser fler riktigt potenta tjurar och en tendens till större kalvar.

Handslaget jaktlag emellan om gemensamma regler för hur älgstammen ska beskattas verkar ge synliga resultat. Genom att spara fullvuxna tjurar med stor hornkrona, sk kapitala och kor med kalv och inrikta beskattningen på yngre djur får vi en mer robust och produktiv viltstam. Till glädje för jägarna liksom för den naturintresserade betraktaren. Landsbygdens kvalitéer höjs.

Ett annat viktigt handslag är den mellan kommunen och föreningar om bygdepengens användning i Frykerud. Främst har pengarna använts för upprustning av föreningslokaler och anläggningar, men också nyskapande. Allt för att stimulera och underlätta föreningsaktiviteter, eller andra sammankomster för ung som senior. Med syftet att vidmakthålla och förbättra platsens livskvalité i såväl byar som tätort. Kommunen förväntar sig en återkoppling om hur pengarna använts, om det planerade blev verklighet och kanske om det uppstått en situation med pengar över. Under hösten kommer den visionsgrupp som samordnat fördelningen av det kommunala anslaget att träffas för att få en bild över läget runtom i Frykerud. Eftersom FFF har ordföranderoll i visionsgruppen tar jag tillfället att informera om detta. Genom handslag med stort förtroende och positiva ambitioner mellan kommun och det idéella kan stordåd åstadkommas. Det är det vi vill visa upp.

I fjol vid det här laget, de första dagarna i november, hade redan den första snön fallit och plogningssäsongen inletts till det som skulle bli den kostsammaste snövintern på länge. Hur kommande vinter ska utvecklas vet vi förstås inte. En tydlig skillnad kan man se, utöver att snön så här långt uteblivit, är att träden i år släppt sina löv. Så var inte fallet ifjol vilket visade sig ofördelaktigt för många träd som knäcktes av lövens snötyngd och skapade förödelse i många trädgårdar. Att lövträden nu är avlödade kanske ger hopp för vinterbudgeten. Fast jag förs inte lova..

Att decembermånaden kommer att innehålla advent- och julhögtid, det borde jag kunna utlova. Fast ett gemensamt firande som ser ut på olika sätt beroende på livssituation och det ständiga pusselläggandet. Det är fullt normalt!

Jag vill önska alla Frykpostens läsare en God Jul och ett Gott Nytt år!

Georg Forsberg, Ordförande

Beredskapen

I september var vi upp till Brattforsheden och tittade på flyguppvisningen över det gamla beredskapsflygfältet. Det var inte bara flyg utan Armén visade nytt och gammalt. Eldöverfall och en gammal stridsvagn. När jag läste på vägskyltarna "Fageråsen, Sutterhöjden o.s.v. dök det upp minnen.

Jag är född 1938 och har minnen från andra världskriget och beredskapen. I april 1940 tog Hitler med sitt manskap över Norge, som blev ockuperat till 1945. Jag hörde berättelser från äldre släktingar att man i Frykerud kunde höra kanonmullret från invasionen. Läget var kritiskt för Sverige och man fruktade att tyskarna skulle komma. Jag var ung, men kunde känna stämningen när det grå kuvertet till min pappa kom. Det skulle öppnas omedelbart och han hade fått inkallelseorder och skulle inställa sig för bevakningsuppdrag.

Min mamma fick ensam ansvaret för gården med sex kor, två hästar och ungdjur. Hon fick en liten ersättning som inte räckte till att anställa någon. Hon var inte ensam, många grannar hade samma situation och man hjälptes åt.

Även om jag var liten så kunde jag känna oron hos mamma och pappa. Han visste inte var han skulle hamna och inte när han skulle få komma hem. Jag skulle tro att vi alla grät när han åkte. Livet måste gå vidare och en gammal släkting ryckte in och hjälpte mamma med gården. Kontakten dem mellan fick ske med brev. Pappas brev öppnades av censuren för att kolla att han inte avslöjade var han var stationerad och mammas brev fick adresserades till Armépost. Jag vet att breven var efterlängtrade och man berättade för varandra i gårdarna om hur männen hade det i fält.

Pappa stod på post och undrade om framtiden. Han visste att snart skulle havren bärgas i Rörmyren. Hur skulle det gå? Kor skulle kalva och ved för vintern skulle hem. Mamma oroade sig för honom. Var det risk att han skulle bli skjuten och om de måste sova i tält. Giftna män med barn fick permission över julhelgen och ogiftna under nyårshelgen. Nu fick man åtminstone svar på frågorna om militärlivet och männen såg hur det stod till hemma på gårdarna.

Frykpostens vinternummer 2024

De som låg närmare gränsen fick ibland på nätterna ta hand om och hjälpa flyktingar från Norge. Nästan allt var ransonerat och allt som gick sönder måste lagas. Våra kläder fick flera och flera "bötter".

Nu visste mamma att han var stationerad vid reservflygfältet på Brattforsheden och bodde i en stuga som militären rekvirerat. De hade en kock som var konditor i det civila. Det var ont om socker, men piloterna hade större ransoner och kocken drog ut på bygden och bytte socker mot mjöl, ägg och grädde. En tröst i oron för familj och bondgården var god mat och kaffebröd. Varje gång pappa kom hem på permission hade han en tårta med sig.

I gruppen fanns en ungarl som hette Lars. Denne försökte kamraterna gifta bort med Emma dottern till familjen som hyrde ut huset där patrullen bodde. Det var auktion en kväll i missionshuset och alla lyckades smita sin väg så att Lars blev ensam med Emma, men när de kom hem så var Lars före. Han hade sprungit tvärs över skogen. Då konstaterade gruppen att han fick sköta sina kärleksaffärer på egen hand. Lars tog hämnd. Han tillverkade ett anta vädersnurror och spikade fast på taken och åkte hem på permission. På natten blev det storm och snurrorna förde ett våldsamt oväsen. De fick ge sig ut i mörkret och kylan och försöka slå ned dem.

Över hela landet låg soldater ute på bevakning och man umgicks med bygdens folk. Tyvärr måste några gifta gubbar åka hem och berätta för frun att barnen skulle få ett nytt syskon.

Vi hade lappade kläder, men det var lika för alla och så småningom tog kriget slut och någon lycklig kvinna kom över ett par nylonstrumpor eller riktigt kaffe. Jag åt min första banan när jag var sju år.

/K.E./

Vilken besvikelse!

Efter att ha haltat omkring under sommaren i väntan på att få en ny höft på andra sidan också, kändes det bra att få ett fastställt datum för operation i Arvika. Den 26 september skulle det ske och innan dess var det mycket som skulle ordnas i Rörmyren. Mycket handlade om att hinna med i min trädgård. För allt som blir gjort i höst är avklarat när våren kommer. Ibland gick det ganska bra att ta itu med det jag föresatt mig och ibland blev ingenting gjort, för då gjorde höften sig påmind i allt högre grad.

Nu var jag i samma läge som innan förra operationen. Jag ville inte vistas ute bland folk för att undgå smitta, ville inte ha några besök, tittade noga innan jag klippte med sekatorn så att jag inte fick några sår och aktade mig för rosentaggarna. Försiktighetsåtgärderna lyckades även denna gång och jag var frisk och sårfri när dagen för operationen kom.

Kent körde mig till Arvika redan dagen innan. Där fick jag hjälp med all skrubbing som måste göras, så redan 05.30 startade dagen för mig. En pil fick jag ritad på mitt ben, för att det säkert skulle bli rätt höft som byttes, medicinutdelning och andra förberedelser gjordes och sen väntade jag på att klockan skulle bli 07.30. Då skulle jag hämtas för operation. När klockan blev 08.15 var jag tvungen att höra efter om de hade glömt bort mig, men så var inte fallet, för min doktor Lars Söderqvist kom in och hade ett tråkigt meddelande att lämna. Operationen kunde inte genomföras, för det fanns inte tillräckligt många sterila verktyg. De båda maskinerna som vanligtvis skötte om detta hade gått sönder och ingen hade kunnat få igång dem under natten.

Dagen blev inte som jag hade tänkt, men det var bara att gilla läget. Jag ringde efter Kent och jag åkte hem till Rörmyren med en lika dålig höft som jag hade dagen innan. Nu är jag i samma situation igen med besöksförbud, undvika folksamlingar och klippa lika försiktigt ute i min trädgård. En ny tid ordnar de men jag vet inte när, för de är fullteknade ett bra tag framöver. Jag fick lite extradagar att hinna ikapp med en del som jag inte har hunnit med, men den 26 september blev en stor besvikelse för mig. Jag hade siktat inställt på att bli av med min värk och kunna tänka framåt.

Kerstin Wallin

Vilken lycka!

Det visade sig att det inte skulle dröja så länge innan det dök upp ett återbud som passade för min operation. Jag var helt bestämd på att det måste vara "min läkare" Lars Söderqvist som skulle operera även denna gång och tiden skulle räcka till för att få en ny höftled insatt. Den 15 oktober föll allt på plats.

Redan dagen innan fick jag infinna mig och där satt jag som en prinsessa med eget rum och broderade på min sommarkud, löste korsord och blev serverad mat utan att behöva varken laga eller diska efteråt. Kan man ha det bättre, när man även får en operation gjord dagen efter.

Förr måste de gamla ha lidit oerhört för då fanns det ingen hjälp att få. Nu var jag smärtfri och kunde trampa ner hela min tyngd mot foten utan "knivstick" och kunde gå några steg redan samma dag som operationen var gjord. Jag behöver inga morfintabletter och är ganska rörlig och kan böja ihop mig hjälpligt. Att det skulle bli lika lyckat denna gång vågade jag knappast hoppas på, men det gjorde det med råge. Nu är det upp till mig att träna och komma igen och det ska jag göra.

Det blev sammanlagt 6 veckor som jag var avskärmad från yttervärlden. Jag var inte hemifrån och det var ytterst få besök under dessa veckor. Både Kent och jag är föreningsmänniskor och Kent var på otaliga sammanträden under min isoleringstid. Den största folksamlingen var Gospelfestivalen den 12 oktober med cirka 2 000 besökare där Kent satt i sekretariatet, men även där gick det bra utan att han tog med sig bakterier hem till mig. Det var min fasa att jag skulle bli sjuk och inte få operationen gjord på grund av det. Därför känns det lite konstigt att jag nu inte blir rädd, när jag känner att det ömmar lite i halsen eller att snoret börjar rinna. Jag är på rätt sida nu.

Eftersom jag är kassör i Equmeniakyrkan Fagerås förstod jag att det skulle vänta ett mastodont jobb på mig, när jag kom hem dagen efter operationen. Hela 11 A-4sidor fulla med swishbetalningar för Gospelfestivalen skulle delas isär på olika konton. Varje inbetalning har jag gått in och tittat på och det har tagit sin tid och då har det varit skönt att kunna sitta på en stol och inte ha ont i någon av höfterna. Nu får hösten och vintern komma, för nu har jag fått nya krafter och se med förväntan fram mot våren.

Kerstin Wallin

Anna Beck

För fyra år sedan besökte jag Anna Bäck i Kil. Jag fick titta på guldmedaljer från OS i Tokyo och hur hon kunde trampa framför en stor dataskärm. Anna har sjukdomen CMT men kan tävla på cykel och är framgångsrik.

Nu har det varit OS i Paris och hon har åter varit framgångsrik.

På TV har vi kunnat följa de spännande tävlingarna. Prisskåpet är mer än fullt.

Nu har Anna slutat som aktiv. Sista tävlingen efter OS resulterade i seger i VM. Hon kan dra sig tillbaka som Världsmästare. Hon är anställd av förbundet som förbundskapten för paralaget och kommer att jobba för att flera skall upptäcka att man trots handikapp kan bli framgångsrik. Hon kommer att fortsätta att träna för att bromsa sin sjukdom.

Årets trupp till OS var liten. Konkurrenten har hårdnat och i andra länder har parasporten fått ökade resurser och flera har fått möjlighet att delta. Man blir proffs och kan träna och tävla på heltid, därför har de svenska deltagarna fått ökad konkurrens. Jag frågade om det inte var svårt att få fram ett reglemente där alla som det inte var svårt att få fram ett reglemente där alla tävlade med lika villkor?

/K.E.

En annorlunda semesterdag!

Med en dålig höft och lite ork blev det inte så mycket gjort för min del, men EN semesterdag skulle vi väl kosta på oss Kent och jag. När jag får önska blir det ofta handelsträdgårdar och så blev det nu också. Kent tittade på hemsidor och föreslog olika ställen och till slut bestämde vi oss för en handelsträdgård som verkade bra. Med min onda höft skulle vi inte åka alltför långt. Den här handelsträdgården låg utanför Kristinehamn.

Vi brukar göra i ordning en korg med smörgåsar med stekt ägg, ta med kaffe och något gott kaffebröd och sitta i någon backe och njuta av naturen och solskenet, när vi åker på dagsturer under semestern. Det brukar vara så mysigt. Denna morgon var inte solen på vår sida. Det var lite ruggigt så vi avstod från kaffekorgen, men vi hade bestämt att vi skulle iväg denna dag. Vi åkte mot Kristinehamn och snart började det regna. Vi trodde att vi åkte från regnområdet, men det visade sig vara fel. Regnbyarna följde efter oss och vindrutetorkarna gick för fullt.

Kent hade ställt in GPS:en så vi visste vart vi skulle ta vägen. Eftersom det inte var så långt kvar att åka skulle vi vänta med att äta även om vi kände att det skulle vara gott med mat nu. Regnet tilltog och tyngde ner lövverket vid vägen, kvistarna slog mot biltaket, det blev mörkare, vattnet forsade runt däcken och vägen smalnade av. Vi tyckte att vi snart skulle vara framme och fram kom vi. Det var bara ett problem. Detta var en grossist, så vi fick inte köpa en endaste planta där. Det framgick inte på deras hemsida.

Mat skulle vi i alla fall ha, men nu styrde vi kosan mot Degerfors. Där fanns det mat att köpa och det var behållningen av vår semesterdag för nu kurrade våra magar ordentligt. Vi kom ju hemifrån och fick lite omväxling även om det inte blev som vi tänkt oss.

Kerstin Wallin

Gubben i fönstret

Äntligen på plats.

Lägenheten på Sannerudsgatan i Kil har stått tom under ett antal månader. Man får ta chansen när den dyker upp. Jag har därför i lugn och ro kunnat frakta flyttkartonger till Kil.

Lördagen den 21 september var det dags för den stora dagen. Barn och barnbarn och respektive ställde upp. En kom ända från Nederländerna. Med en stor arbetsstyrka åkte möbler och inventarier från Stormyren till Kil. Det är problem att klämma in ett hem med 5 rum i en lägenhet med tre rum och kök och mycket har fått offras. Det gör ont att slänga sådant som Ulla och jag har skaffat under 60 år, men nöden har ingen lag.

Jag sov första natten mellan flyttkartonger och påsar. När jag skulle laga mat hittade jag inte potatispåsen. Hellre än att leta var det enklare att gå över gatan till affären och köpa. Apoteket och kommunalkontoret ligger inom synhåll. Jag bor i centrum, men i Kil måste man leta efter parkeringsplats. Har jag tur så är det ledigt tvärs över gatan, annars får man åka runt och leta. Plötsligt har jag ca 20 grannar under, över och på sidan om mig. Det kommer att dröja en stund att lära sig alla namn.

Nu är Stormyren nästan rensat. Mycket är spritt över Sverige och återvinningen vill numera inte släppa in mig. Normal öppnar sig bommen i infarten om man som Kilsbo stoppar in körkortet i automaten, men jag får numera nobben och får varje gång be om hjälp av personalen.

Den stora banken som har ett stängt kontor i Kil har hindrat mig att betala mina räkningar under 9 veckor. Jag har ringt många gånger och 3 ggr har jag varit tvungen att besöka kontoret i Karlstad för att kunna fylla på kontot och betala fakturor. Den senaste veckan har min son varje dag personligen besökt kontoret i Karlstad och nu har man äntligen med utländsk personal löst problemet. Strålande. Jag pratade med NWT om de var intresserade att skriva om mina problem. Redaktören konstaterade att skulle han skriva om folk med bankproblem så skulle tidningen fyllas.

Man vänjer sig långsamt vid stadsmiljön. Det räcker att köpa 1 liter mjölk varje gång och skulle jag glömma något så finns det nära. På Herrfrukosten i Närhetens kyrka sitter vi tre klasskamrater från Fagerås och äter. Vid bordet finns det fler Frykerudsbör. Det går en liten ström av människor som har sålt sin fastighet och flyttat till Kil.

Hälsningar /Karl Evert Evertsson/

Vi gjorde det igen

Årets gospelfestival är över och vi kan konstatera att Fagerås och Frykerud gjorde det igen. Det vill säga, ännu en gång gick föreningarna i bygden samman för att ordna en dag med musik och glädje som lockar besökare från när och fjärran.

Vid första konserten, som hölls i Equmeniakyrkan, konstaterade Fredrik Sjöstedt som spelade med Jazzkartellen, att solen sken som vanligt när det var gospelfestival. Och även om det varit sämre väder några gånger så har det märkligt nog ofta varit väldigt behaglig väderlek på festivaldagen. Och det är naturligtvis nåt som förhöjer stämningen för besökarna. Trots allt behöver de transportera sig mellan lokalerna för att ta del av nästa konsert. Tittar solen fram så är det förstås extra trevligt.

För att hinna lyssna på alla elva medverkande fick man som besökare som vanligt "ligga i". Det är klokt att planera sin väg genom schemat med totalt 33 konserter så man hinner med sina favoriter. Kanske hittade man några nya favoriter och med lite tur så kommer de åter nästa år igen. För chansen är stor att gospelfestivalen återkommer även 2025.

När dagen sedan började övergå mot kväll tändes det upp marschaller i samhället och framåt 21-tiden så sänkte sig lugnet igen. Stort tack till alla medverkande, alla föreningar och enskilda som på olika sätt bidrog till att Gospelfestivalen blev det den blev. Utan allas insatser hade den inte varit densamma. Å tack till dig som besökte festivalen.

/Rakel S./

Hej alla barn!

I vilken stad uppväckte Jesus en ung man som hade dött?

Svaret finns i Lukasevangeliet 7:e kapitel versarna 11-17.

Lämna eller skicka svaret till: Ingvar Solberg, Skogsvägen 44B, 665 31 Kil.

Boken "Niclas heta sommar" får du som svarar rätt och har tur i utlottningen.

Äppelskörd på Wassdrågen

Är det någon som inte fått äpplen på sina träd i år? Till och med vi har fått äpplen och det gläder oss. Vi satte redan 2011 två stycken äppelträd, ett Alice och ett Oranie. Råbocken fattade tycke för dessa äppelträd på våren 2012 när han skulle feja sina horn. Detta gjorde stor åverkan på de unga träden. Vi fick lägga dem i kuvös och omsorgsfullt behandla dem efter konstens alla regler. Det blev ett mödosamt arbete för att få dem att ta sig igen. Året efter hade vi bakat in träden i kycklingnät, allt för att avskräcka råbocken. Han brydde sig inte det minsta utan gjorde ny åverkan. Vi fick ta hand om träden igen och till nästa år gjorde vi det ännu besvärligare för råbocken och det året hände ingenting från ovan. Men som vi vet är rosbuskars rötter och äppelträdens rötter söta och det tycker åkersorken om. När råbocken inte härjade åt istället sorken på de unga trädens rötter och den här gången fick vi flytta Oranieträdet till en plats närmare huset.

Åren gick och jag klippte träden försiktigt för att få dem att bära frukt. De blommade så fint men gav kanske ett eller två eller inga äpplen. Så ifjol gav jag hundan i träden, det fick gå som det ville och se...i år fick vi 32 röda fina Aliceäpplen och 21 gulgröna fina Oranieäpplen. Helt perfekta välformade äpplen.

Vårt mycket gamla äppelträd, som fanns här när vi flyttade hit och nog är cirka 100 år, det har två stycken sorter på trädet. Vi vet att senare boende har ympat in en extra sort på det gamla trädet. Den skörden gav 3 stycken potatisbleck fulla med äpplen. Nu finns både äppelmos och skalade äppelklyftor till paj i frysen.

Den övriga skörden har gått både bra och dåligt. Gurkan ska tvi och hej, det blev 1 styck gurka, haricots verts blev så mycket att jag har i 12 månader. Morötterna blev till belåtenhet men palsternackorna blev på tidigt stadium uppättna och uppdragna av vår rådjursmamma, så det räcker kanske en månad. Potatisen blev fin men kanske inte så stor skörd. Den är nog slut redan i februari. Vi äter mycket potatis. Har jag inte fått potatis har jag inte ätit.

Frykpostens vinternummer 2024

Rödbetornas tidiga blast gick samma öde till mötes som palsternackorna. 5 stycken rödbetor räddade jag. Men, squashen, oj, säkert 25 stycken squash har jag skördat och nu ligger mat i frysen för flera månader då jag river squash, gör en smet och steker biffar. Tomaterna har vi ätit av fram till nu och några har vi ugnsbakat och lagt i frysen. Gul och röd lök blev till belåtenhet men vitlöken svek oss.

Vi har ju alla fått broschyren "när kriget kommer" och vi klarar oss i flera månader. Vi behöver bara köpa toalettpapper.

Nytt för i år är att vi gör ännu en uteplats i trädgården. Den blir också stenlagd men i storlek lite mindre än den förra. När trädgårdsarbetet frestar på kan det vara skönt att sätta sig i närheten och dricka lite vatten och vila. Vår trädgård får inte bli ett krav eller ett måste utan det ska vara ren och skär glädje.

Vi har också planterat cirka 200 vårlökar lite här och där i trädgården. Vi hoppas de ska ta sig och blomma rikligt till våren. Vi har för vana att sätta cirka 100 vårlökar varje år. En del blir det aldrig något av och en del äter sorken upp.

Nu förbereder vi oss för vinter men det behöver inte bli 33 minusgrader som i vintras, det kan vi vara utan.

Allt gott till er alla med hälsningar från Ewa och Palle

Bobinfabriken på Utterud, uppgång och fall.

Den första svenska fabriken för tillverkning av bobiner ska ha uppförts i Västergötland runt 1860. Ingen konstig lokalisering då bobiner, allt från trådrullar till grövre rullar för textilindustrin, rimligen hade stor efterfrågan i det textildominerade länet. Efter en kort tid flyttades produktionen till Närke för att 1877 flyttas till gården Utterud på Norsälvens västra sida strax söder om Fagerås. Nya byggnader uppfördes medan bobinmaskinerna återanvändes. Tydligen var produktionen omfattande, byggnaderna i trä blev omfattande och produktionen breddades till att också omfatta möbler. Ca 100 personer var anställda vid fabriken. Norsälven som var en tillgång för frakt mot vänern var samtidigt ett hinder för transporter österut via Skårebol. Det löstes med vajerstyrd färja.

Bobintillverkningen vid Utterud blev kortvarig, 8år. Lördagen den 5 september 1885 härjades fabriken av en brand som lade alla fabriken byggnader i aska.

Ägaren Punkt Öström, som förresten fått Utterudsfabriken i bröllopsgåva, verkar ha varit en rask herre. Redan tre veckor efter branden, den 1 oktober 1885

Frykpostens vinternummer 2024

inköpte han Wåhlbergs gård för att invid Norsälven bygga ny bobinfabrik. Redan i maj 1886 stod sågverket klart och en viss produktion kunde påbörjas! Under namnet Wåhlbergs fabriker tillverkades flaskfodral, klädklypor, pianoben, raketkäppar, borstryggar, kvastskäft och tom. piskskäft. Utöver alla sorters svarvade prylar, gjordes också fönster, dörrar, verandor, skolbänkar och trädgårdsmöbler. Fabrikation åtföljdes av stol- och möbeltillverkning, med sammantaget en imponerande personalstyrka på 300 personer.

1897 överläts anläggningen till brodern Secundus Öström som hade liknande verksamhet i Småland.

Wåhlbergs fabriker med brukskontor brann efter 26 år ned till grunden, 1911. Ny fabrik uppfördes raskt, våren 1912 stod den klar. Men då endast för tillverkning av bobiner. Möbeltillverkningen lades ner.

Frykpostens vinternummer 2024

Efter ett verksamt liv avled grosshandlare Secundus Öström 1914, driften övertogs av sterbhuset. Under det svåra 1920-talet var ägarbyten vanliga. Under en period ägdes rörelsen av Wermlands Enskilda bank som hade stora krediter att bevaka. Under krigsåren 1941-1947 lades verksamheten helt ned och många stod utan försörjning. För många blev räddningen den nyuppförda cellulfsfabriken i Vålberg.

1948 började marknaden tillfriskna och verksamheten tilltog alltmer under Kylanfelts ledning. Först som disponent sen som ägare fram till sin död 1970. Han hade under årens lopp rustat upp både fabrik och arbetarbostäder. Antalet anställda var då som mest 100 personer.

Året 1971 är en annan milstolpe för fabriken, då övertogs verksamheten av 7 av de anställda. Men 1978 var historien Bobin tillända. Svarvarna stannade för sista gången och några år därefter revs fabriksbyggnaden. Dryga 200 år efter uppstarten uppströms Norsälven, på gården Upperud på gränsen till Frykerud.

Georg F

Frykpostens vinternummer 2024

Vår yngste medarbetare Rayan 9 år funderar

Livet är ett mysterium

Det finns saker som man behöver fundera på ett tag. Tex existerar Pluto verkligen eller inte.

År 2027 kommer teknologin att förändras. Människor har alltid funderat på saker i livet.

Forskarna kommer aldrig att sluta forska. Det är så de får reda gå saker.

Har människor pratat samma språk på stenåldern eller pratade de ett språk som vi inte förstår?

Sedlar är något som människor kommit på. De riktiga pengarna är mynt och diamanter.

Tex de 6 verktygen och vindkraftverk.

När man är barn så ändrar man sig mycket, men när du väl kommit på något jobb tex så blir man nöjd. Jag som skriver här undrar också om saker är sanna. Vem kom på filmerna som vi tittar på än i dag.

Man kan tänka på allt i livet är ett mysterium och det kommer aldrig att ta slut med alla dessa hemliga och mystisks saker. Vissa har bestämt att jobba på jala och vissa jobbar på kontor, för att fatta saker måste man forska långt bak i tiden.

Alla tekniska saker som finns i dag fanns inte för 100 år sedan. Man kom på att med de apparater kan du se världen utan att ens behöva röra på sig.

Vissa tror på 5 olika Gudar men vissa kanske tror på en Gud.

Livet är tufft som barn men man lär sig mycket om tex. Om du ramlar så lär du dig att vara lite försiktigare.

Vänligen Rayan Dunberg, Slängom, Frykerud.

FFF:s besök på Svenska Rayon Museum i Vålberg.

Dryga dussinet intresserade besökte en lördag i september industrimuseét i Vålberg. Upprinnelsen var egentligen intresse för historien kring den bobinfabrik, belägen på gården Utterud, nära gränsen till Frykerud. Men då det visat sig att den under 1940-talet personalmässigt blev nära sammanknippad med Rayon kan det finnas skäl att berätta något om Rayonfabrikens spännande historia. Eldsjälarna Kenneth Bryntesson, fd prodchef på Rayon, och Stig Larsson, fd verksam på Holmstrands Plåtindustri, tog emot oss med film, fika och en fantastisk utställning på museét.

Upprinnelsen till det som blev Svenska Rayon var konsekvenserna av andra världskrigets avspärningar och strypta bomulls- och ylleimport. 1941 hade svensk textilindustri stannat, liksom bobinfabriken i Vålberg. Kooperativa Förbundet- KF, tillsammans med 166 textilföretagare går då samman för en gemensam satsning på att göra kläder av den svenska skogen och på så sätt göra sig oberoende av import. Sulfitmassa, svavelsyra och natronlut var de svenskbaserade ingredienserna för den cellul som skulle ersätta importerad bomull och ylle. Dessutom ge jobb i industrin och kläder till befolkningen. Ritningar för den tänkta fabriken var redan klara. Tack vare driftiga och vakna Vålbergsbor tillsammans med imponerande lokalpolitisk handlingskraft i Nors kommun inleddes arbetet med att inventera de fördelar som Vålbergsområdet skulle kunna erbjuda som lokaliseringsort. Sulfitmassa fanns i direkt närhet, Edsvalla bruk, arbetskraft fanns att hämta från bobinfabriken vars produktion låg nere. Att infrastruktur redan fanns på plats, i form av vägar, järnväg och Norsälven vid tomtgräns, var ytterligare tunga argument. Nors kommun kände sig nu ha starkakort på hand och tillskrev KF.

Frykpostens vinternummer 2024

Sen gick det undan. Älvenäs bedömdes vara bästa platsen och i jan 1942 togs beslutet om byggnation av en cellulfsabrik med 300 anställda och en årsproduktion på 2000 ton under namnet Sv Cellull AB.

Verksamheten ökade snabbt i omfattning, redan efter två år var man uppe i 400 anställda. NWT skrev i april 1943 "Cellulfsfabriken i Älvenäs motsvarar 3,7 milj får!". Produktionen var angelägen för landet och gav utkomst för arbetslösa bobinanställda.

Fram till slutet av 1950-talet präglades företaget av stark tillväxt med nya produkter som Sverige så väl behövde under efterkrigstiden. Grövre trådar av cellulosan blev cord till bildäck och drivremmar som då var en stor bristvara. Nu kom ordet Rayon in som företagsnamn. Antalet anställda var nu 1400.

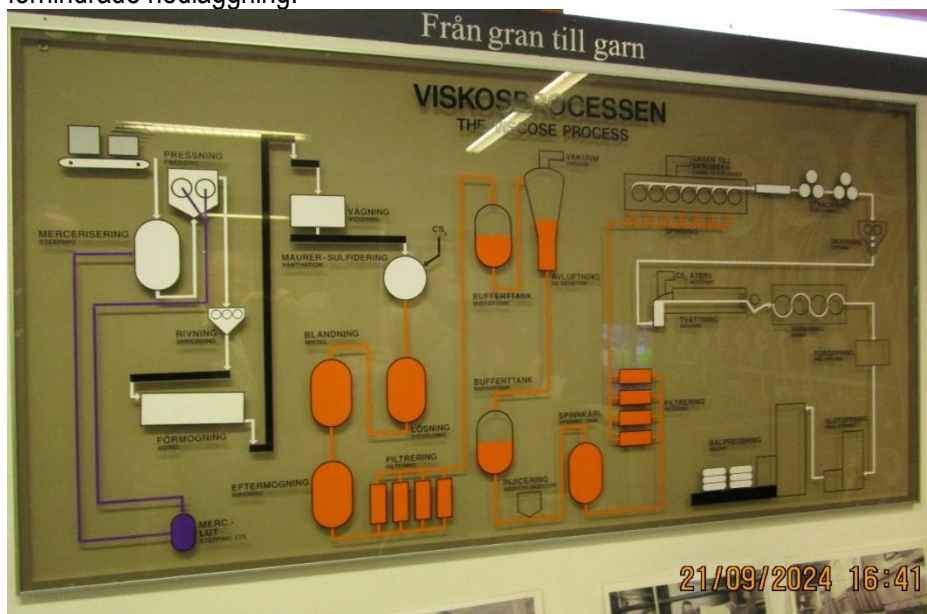
Inte bara företaget växte, det gjorde hela bygden. Gårdarna Vålberg och Älvenäs slukades av bostäder och industri. Nya moderna bostäder skapades i rekordfart och fylldes med förväntansfulla nybyggare som kom från hela länet, tom även från grannländer.

Andra världskrigets konsekvenser för livet tog så småningom slut. Handeln över gränser kom i gång igen och därmed en tilltagande konkurrens. Situationen

Frykpostens vinternummer 2024

krävde snabba anpassningar för företaget och det breda ägandet sågs som ett hinder, KF blev ensam ägare. Cordproduktionen till bildäck slogs ut av stålet. Produktutveckling av rayonet gjorde att man där klarade konkurrensen. Med engelskt ägarstöd byggdes en nylonfabrik på området. Men nylon till kläder visade sig bli ett sorgebarn och lades ned 1976, efter blott 10 år.

1977 gick Överstyrelsen För Ekonomiskt Försvar in med stöd till det då konkursmässiga bolaget. Av beredskapsskäl ansågs statligt stöd motiverat. Vid en framtida krigssituation skulle Svenska Rayon återta sin gamla position som garant för den inhemska försörjningen till textilindustrin. Trots att det snart inte fanns någon svensk textilindustri att försörja skulle beredskapsstödet fortsätta ännu en tid. Det gjorde samtidigt åtagandet som var förknippat med stödet, som förhindrade nedläggning.

1988 visade KF tecken på bristande tålamod, höga förluster, rekordstor global bomullsskörd och kostbara miljökrav gjorde situationen riktigt besvärlig. Man ville lägga ned fabriken, men valde försäljning till företaget Lilla Fiberduk. Personalminskning och rationaliseringar fick åter verksamheten på fötter några

Frykpostens vinternummer 2024

år. 1992 blev det konkurs, dagen före den svenska devalveringen, som kom en dag för sent! Reefat El Sayed med bolaget Hebi Health Care ser de nya förutsättningarna och blir ny ägare. Med 140 anställda visar verksamheten åter vinst. Sen följer en orolig tid med invecklade ägarbyten, de flesta ändock med Reefat i olika ägarroller. I januari 2004 stängs så fabriken för gott.

En industriepok som satt Vålberg och Älvenäs med företaget Svenska Rayon på kartan är slut. Orten som hyllats i den svenska försörjningens tjänst blev nu lämnat åt sitt öde.

Men på Svenska Rayon Museum i Vålberg lever historien och är väl värt ett besök. Bokning sker genom Kenneth Bryntesson 073-8332729 eller Stig Larsson 073-9085624.

Georg F

Pumptrack

I juni fotograferade jag en grävmaskin vid Lundavallen som bökade i jorden. Nu kan man se resultatet. En PUMPTRACKBANA.

Grushögarna har blivit en cykelbana med backar och hopp. Grattis Fageråsbor. Det finns säkert Frykerudsbor som menar att grusvägen förbi hos mig är en enda stor Pumtrackbana. /K.E./

Vår moderna tid

Nu tar man bättre tillvara på livet, det som förr inte var alla givet.
Jag minns de gamla som slet och knoga, med klockan var det inte så noga.
Nu är det stora maskiner till allt för de ska hinna vara överallt.
Knappt finns det tid att prata. Nu skall det helst ske via data.
Vi lever i en datoriserad värld, den har vi upplevt på vår färd.
Tänkte, om det skulle bli ett haveri, vilket ramaskri det skulle bli.
Om det nu så skulle bli va är det kanske bra att med handen kunna skriva.
För som vi alla vet går handen utan elektricitet.
Säkert är att allt modernt är bra men sårbart, ja Den tanken bör vi ha
allt elände som runt oss sker kan förstöra allt det som moderna ger.
Detta är tankar som kommer och går, men nu önskar vi att fred ni får.
En fridfull jul och ett gott nytt år.

Hälsningar Maj

Bastun i Fagerås Bygdegård

Stig Larsson, ordförande i Fagerås bygdegårdsförening berättar att bastun i Bygdegården nu är nyrenoverad och vi välkomnar alla till en avkopplande bastustund.

I nuläget har vi stående bastubad för herrar varje fredag mellan 16:30 och 20:00.

Ta med egen handduk och kom för att njuta, ta del av värmen, lyssna på gamla anekdoter från bygden och lös världsproblem.

Kostnad 40 kr swish eller kontant.

Styrelsen

Frykpostens vinternummer 2024

~ Julmarknad ~

Bygdegården i Skållerud,
Fagerås

23, 24, 29, 30 nov. 1 dec. 2024

11-18 alla dagar

Kaffeservering

Välkomna önskar
Frykerudsalster

Vid förfrågan ring till:
Anne-Marie 070-229 78 02

Arvika
Fagerås
Skållerud
Karlstad

Korsordsskaparen

Vinnare i Frykpostens femtiosjunde korsord:

Maj Axelsson, Skållerud
Alf Forsgren, Karlstad

FFF Gratulerar!
Trisslotter kommer!

Lösningen till det 58 korsordet skickas till:

Karl-Evert Evertsson, Sannerudsgatan 35c, 665 30 Kil
senast 1 februari 2025

Frykpostens vinternummer 2024

Frykpostens femtiosjunde korsord sept 2024										Sushi-fisk	Vara utan	Blåsinstrument		
Fotbollssarena i Göteborg		U								Tämling	K	U	B	
Skojigt Ses ibland före gark										Bruten isled	O	N	A	
C i kemlin	K									O	L	Bryr sig	I	D
Färhår	U	L	L							Verkställande utskott		V		U
Trygve	L	I	E							Sed				
Den var en vridbar platta utanför lokstallen förr		V	Ä	N	D	S	K	I	V	A	N			
Driva eka på sjön	Börja Fördelar lasten	I	N	L	E	D	A	Ytmått I det lagas klockor	A	R	Väntar metare på			
↖	R	O	Vaktbolag	Eventuellt	Örebro län Pjäsdel	T	Ansiktet till vardags	N	U	N	A	N		
Är en dröm till kaffet	K	A	K	A	Dansant fågel		T	R	A	N	A			
					Är	Vassbåt								
När knapparna hamnar på ryggen sitter skjortan så		B	A	K	F	R	A	M	Liten 45-varvs skiva förr	E	P			
Hästens kalufs	Måttar	M	A	N	Diadem	T	I	A	R	A	Anderssons snaps	↗	O	P
Läs-ningsfria bromsar	A	B	S	Kväve	N	Ljudreflexer	E	K	Ö	N	Miss-tänker			
Ytmått	@	A	T	Bromma Pistol-skytte-Klubb Kallum	K	National Security Agency	N	Spet-älska Dikt-hyllning	L	E	P	R	A	
R	Kallades bensen förr	B	E	N	S	O	L	Resistans	R	Den är omgiven av vatten	Ö	N		
Guds skapelse på latin	O	P	U	S	*	D	E	I	Radium	R	A			
När det är ont om pengar är det :		K	N	A	P	E	R	T	2024-08-08 CF		R			

Frykpostens vinternummer 2024

Där förva- ras mat kallt	Frykpostens femtioåttonde korsord dec 2024						Pellejöns	På lastbil ibland	Hade ET
Teckna	Stormakt						Chalmers		
Viv förr							Trygve		
Tadel							Mamba		
Utsida							Wolfram		
Nämnde		Vänern är en stor sådan	↓	Rovfåglar	↓	Dialekt	↓	50 i Rom	
Hon räddades av sju dvärgar							Newton Skärande del fäst på skaft	Näst sist Obenäg- na att reagera	
Rättsvetenskap								Ej ut	
Nötkreatur								Hör man myggen	
Får man vänta i		Kväve		Kall kåre					
Förlora									
		Trånar		Till- räckligt					
Tallmark		Ullfettet							
		Trave							
Ett i Rom		Före dagen ibland				Finnas till			
		Häst				Varm årstid			
Vacker				Kraft på pilot		Antimon		Tore Nilsson	
				Sjunger sopraner		Två förr		Kiloton	
Munsbit				Över- sätter Ingen glömd					Täta
Arsenik		Psykska påfrest- ningen						På bil i Rom	
		Cykeltyp						Börda	
Elektro- nisk post					Läkare i USA		Låt gå !		
Pistfärd					Lesotho		Färre än två		
Drag		Utöva magi					Kan dri- vas två- årigt 2,718...		
		Uran							
Tämling			Kan vaja vara						2024-11-03 CF

*Redaktionen önskar er alla
en fröjdefull jul*

*Karl Evert Evertsson
Kerstin Wallin
Georg Forsberg*